

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
імені Б. Д. Гаврилишина
Кафедра політології та філософії імені Сергія Коновала**

ДИПЛОМНА РОБОТА

бакалавра

на тему:

**«Великі міста і політика: урбаністичні виклики та вплив на формування
політичних процесів»**

Виконавець:

Студентка 4 курсу групи Пол-41

Кінаш Христина

Науковий керівник:

кандидат історичних наук,

доцент Руслан Чигур

Тернопіль–2025

Зміст

Вступ	2
Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти дослідження урбаністичних викликів і політичних процесів	4
Розділ 2: Вплив великих міст на політичні процеси та урбаністичні виклики	10
2.1. Демографічні та соціальні зміни у великих містах	10
2.2. Урбаністичні виклики та політичні кризи	14
Розділ 3: Практичні аспекти: аналіз урбаністичних викликів і політичних процесів на прикладі великих міст	25
Висновки	38
Список використаних джерел	41

Вступ

Актуальність теми обумовлена необхідністю детальнішого дослідження урбаністичних викликів, з якими стикаються великі міста, та їхнього впливу на формування політичних процесів. Стрімкий ріст урбанізаційних процесів, посилення політичної активності в містах, нові вимоги до політичного управління та стратегії вирішення урбаністичних проблем вимагають нових підходів до політичного аналізу. Вивчення взаємозв'язку між урбаністичними викликами та політикою допоможе створити ефективні стратегії управління великими містами, сприяючи розвитку соціальної та політичної стабільності.

Ступінь вивчення проблеми. Темі впливу урбаністичних викликів на політичні процеси присвячено значну кількість досліджень, які вивчають міське управління, соціальні та економічні проблеми великих міст, а також їхнє політичне значення. Однак наявні роботи переважно зосереджені на окремих аспектах урбанізації, таких як соціальна нерівність чи екологічні проблеми, не завжди розглядаючи їх комплексний вплив на політичні процеси та формування політичних стратегій. Таким чином, ця тема потребує подальшого теоретичного та практичного дослідження.

Мета дослідження полягає у вивченні впливу урбаністичних викликів на формування політичних процесів у великих містах, а також у виявленні зв'язку між урбанізацією та політичною мобільністю, змінами у політичних інститутах і новими політичними стратегіями в умовах великих міст.

Відповідно до мети формуємо такі **завдання**:

- вивчити теоретичні підходи до аналізу взаємозв'язку урбаністичних викликів та політики;
- проаналізувати основні урбаністичні виклики великих міст, такі як перенаселення, екологічні проблеми, соціальна нерівність;
- дослідити вплив урбаністичних проблем на політичні процеси та формування політичної активності в містах;
- розглянути політичні стратегії управління великими містами, спрямовані на вирішення урбаністичних проблем;
- проаналізувати роль великих міст у формуванні нових політичних трендів і підтримці політичних рухів.

Об'єктом дослідження є урбаністичні процеси, що відбуваються у великих містах, а також політичні процеси, які формуються під їхнім впливом.

Предмет дослідження - взаємозв'язок між урбаністичними викликами та політичними процесами, включаючи соціальні, екологічні та економічні аспекти урбанізації великих міст, а також їхній вплив на політичну активність, політичні стратегії та інститути.

Методи дослідження включають теоретичний аналіз наукових джерел і літератури з питань урбанізації, соціальної та політичної активності, а також порівняльний та кейс-стаді підходи для вивчення конкретних прикладів великих міст, що зазнали значного впливу урбаністичних викликів.

Практичне значення дослідження полягає в розробці рекомендацій для міських органів влади щодо ефективного управління урбаністичними викликами та створення політичних стратегій, спрямованих на покращення життя у великих містах, зменшення соціальної нерівності та забезпечення екологічної стабільності. Результати дослідження можуть бути використані для розробки політик та програм на міському, регіональному та національному рівнях, що стосуються урбаністичного розвитку та політичного управління в умовах урбанізації.

Апробація роботи. Окремі положення дипломної роботи доповідалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від війни до миру: філософія політики у світі геополітичних конфліктів, кризи демократії та нових форм влади» (Тернопіль, 13-14 травня 2025 р.)

Структура роботи визначається метою та завданнями дослідження. Дипломна робота, зміст якої викладено на 45 сторінках. Вона складається зі вступу, трьох проблемних розділів, висновків та списку використаних джерел із 30 найменуваннями.

Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти дослідження урбаністичних викликів і політичних процесів

Урбанізація є одним із найважливіших соціальних процесів, що визначає розвиток сучасних суспільств. Вона відображає перехід від аграрної до індустріальної та постіндустріальної економіки, коли значна частина населення переміщається з сільських територій у міста. Цей процес супроводжується не лише змінами в економічній структурі, але й у соціальній, культурній та політичній сферах. Урбанізація - це не просто зростання міських територій чи збільшення кількості мешканців у містах, це глибокі перетворення у всіх аспектах життя, що мають значний вплив на суспільні відносини, політичні структури та інститути.

«Соціальний аспект урбанізації проявляється у зміні соціальної структури населення, формуванні нових соціальних груп та громад, зміні способів взаємодії між людьми, а також у трансформації культурних ідентичностей. У великих містах з'являються нові форми соціальних зв'язків, зокрема, у зв'язку з міграцією, мобільністю населення та збільшенням соціальної різноманітності. Ці фактори сприяють розвитку багатогранних соціальних взаємодій, що впливають на формування нових соціальних норм, цінностей та поведінкових патернів. Відтак, урбанізація стає каталізатором змін у соціальній сфері, де міста стають центрами нових соціальних експериментів і культурних зрушень» [28].

З політичної точки зору урбанізація несе глибокі зміни в управлінні міським середовищем та політичній організації. Великі міста стають осередками політичної активності, де зосереджуються різні політичні течії, організації та рухи, що виражають інтереси різноманітних соціальних груп. Це також спричиняє зміну політичної архітектури, адже урбанізація вимагає від держави та місцевих органів влади створення нових інституцій для ефективного управління великими містами. Міста стають важливими політичними центрами,

де формується місцева політика, а також відбуваються процеси, які можуть мати національний та глобальний резонанс.

Таким чином, урбанізація не є лише географічним чи економічним процесом, це також процес глибоких соціальних і політичних трансформацій. Вона змінює структуру суспільства, викликає необхідність у нових формах управління та впливає на політичні процеси, формуючи нові моделі взаємодії між державою і громадянами.

Вивчення впливу великих міст на політичні процеси базується на різноманітних теоретичних підходах, які допомагають пояснити складну взаємодію між урбанізацією та політикою. Одним із основних аспектів є розуміння того, як урбанізація, як соціальний і економічний процес, змінює політичну структуру, функціонування політичних інститутів і політичну поведінку громадян. Дослідження цього впливу залучає кілька теоретичних напрямків, які дозволяють зрозуміти механізми, що лежать в основі змін, які відбуваються в великих містах [1].

Першим теоретичним підходом є модель політичної урбанізації, яка ґрунтується на ідеї, що урбанізація має значний вплив на політичний ландшафт, особливо в умовах глобалізації. На думку дослідників, урбанізація сприяє концентрації політичних і економічних ресурсів у великих містах, що дозволяє місцевим елітам формувати політичну картину на національному рівні. Великі міста стають не лише центрами економічної та культурної діяльності, але й політичними осередками, де відбуваються важливі суспільно-політичні процеси, зокрема протестні рухи, виборчі кампанії та політичні реформи.

«Другим важливим підходом є модель громадянської мобільності та політичної участі, яка аналізує, як урбанізація змінює політичну участь громадян. Зростання чисельності міст і соціальна різноманітність призводять до того, що в

міських умовах стає більше можливостей для політичної активності. Це включає участь у виборах, акціях протесту, волонтерських ініціативах та інших формах соціальної мобільності. Теоретики цієї моделі вважають, що великі міста створюють умови для більш активної політичної участі, оскільки міські жителі часто мають більше можливостей для вираження своїх політичних поглядів завдяки більшій соціальній, культурній та економічній різноманітності» [27, с.12].

Теорія політичної економії міста також є важливим інструментом для аналізу впливу великих міст на політику. Цей підхід підкреслює взаємозв'язок між економічними процесами в містах та політичними структурами. Вчені вважають, що урбанізація вимагає від міських адміністрацій створення ефективної політики управління ресурсами та інфраструктурою. Це, своєю чергою, визначає політичну динаміку міських середовищ, де існують інтереси різних соціальних груп. Міста стають майданчиками для формування нових політичних ідей і теорій, що можуть трансформувати політичну систему як на місцевому, так і на національному рівні.

Не менш важливим є підхід, який визначає великий місто як центр політичної інновації. Враховуючи високий рівень концентрації інтелектуальних, культурних і фінансових ресурсів, великі міста є місцями для випробування нових політичних стратегій і технологій управління. Міста часто стають осередками соціальних рухів, а також випробувальними майданчиками для інновацій у галузі публічної політики - від впровадження технологій електронного урядування до нових форм місцевого самоврядування. Теоретики цього підходу підкреслюють, що великі міста можуть не лише відобразити політичні зміни, а й ініціювати їх, формуючи нові політичні тренди [2].

І, нарешті, важливою є теорія глобальних міст, яка акцентує увагу на ролі великих мегаполісів у глобалізованому світі. За цією теорією, великі міста

виступають не лише національними, а й міжнародними політичними акторами. Міста стають важливими гравцями на світовій політичній арені, формуючи міжнародну політику через культурний обмін, економічну діяльність і глобальні соціальні рухи. Вони стають осередками глобальних ідей та ініціатив, таких як сталий розвиток, боротьба зі змінами клімату та соціальна справедливість.

Таким чином, теоретичні підходи до аналізу впливу великих міст на політику дозволяють нам краще зрозуміти складну та багатогранну взаємодію між урбанізацією та політичними процесами. Від моделей урбаністичної політики до теорій глобальних міст, ці підходи дають змогу пояснити, як великі міста не лише є результатом економічних і соціальних змін, а й активними учасниками політичних перетворень на різних рівнях.

«Для аналізу впливу великих міст на політику важливо застосовувати різноманітні методологічні підходи, оскільки цей процес охоплює широкий спектр соціальних, економічних та політичних аспектів. У контексті урбаністичних досліджень, методологія має враховувати не лише кількісні, але й якісні методи, що дозволяють глибше зрозуміти соціальні процеси, які відбуваються у великих містах. Оскільки урбанізація та її вплив на політику є складними і багатовимірними процесами, поєднання різних підходів дає можливість отримати більш повне уявлення про динаміку цих явищ» [26, с. 35].

Першим важливим методологічним підходом є порівняльний аналіз, який дозволяє порівнювати великі міста між собою, а також великі і менші міста, щоб зрозуміти особливості політичних процесів у різних урбаністичних умовах. Це дає змогу виокремити унікальні аспекти політичного впливу великих міст і побачити загальні закономірності, що спостерігаються в урбанізованих середовищах. Порівняння дозволяє виявити фактори, які обумовлюють політичну активність, мобільність населення та здатність міст формувати політичні тенденції.

Другим важливим підходом є кількісні методи дослідження, які включають статистичний аналіз, аналіз даних про міське населення, рівень соціальної мобільності, рівень політичної участі, економічну активність і соціальну нерівність. Ці методи дозволяють отримати чіткі вимірювання, які дають змогу вивчати кореляції між різними змінними, що впливають на політичні процеси в містах. Наприклад, аналіз демографічних даних може допомогти зрозуміти, як різні групи населення (за віком, статтю, етнічністю тощо) беруть участь у політичному житті і як ці процеси змінюються з розвитком урбанізації [3].

Нарівні з кількісними методами, важливо використовувати якісні дослідження, зокрема інтерв'ю та фокус-групи, щоб отримати глибоке розуміння політичної свідомості і поведінки мешканців великих міст. Якісні методи дозволяють досліджувати індивідуальні та групові політичні погляди, реакції на урбаністичні виклики, ставлення до політичних інститутів і влади. Це також дає можливість зрозуміти, як різні соціальні групи переживають урбанізацію і як це відображається на їхній політичній активності. Фокус-групи можуть бути корисні для вивчення специфічних політичних рухів або соціальних ініціатив, що виникають у великих містах у відповідь на урбаністичні проблеми.

«Ще одним важливим підходом є географічно-політичний аналіз, який акцентує увагу на просторових аспектах політичних процесів. Міста, як просторові утворення, мають специфічні територіальні особливості, які можуть мати значний вплив на політичні взаємодії. Вивчення урбаністичних процесів через призму географії допомагає з'ясувати, як певні райони міст можуть ставати політичними центрами, де зосереджуються політичні ресурси та активність, або ж навпаки - можуть бути осередками соціальних конфліктів і протестів. Це також дозволяє досліджувати, як урбаністичні інфраструктурні проекти впливають на політичні рішення, а також на участь громадян у політичних процесах» [25, с.67].

Застосування таких методологічних підходів дозволяє створити цілісну картину впливу великих міст на політику, оскільки вони враховують як макросоціальні, так і мікросоціальні аспекти цього впливу. Поєднання кількісних та якісних методів дає можливість не тільки отримати статистичні дані, але й зрозуміти глибші соціальні механізми, які формують політичні процеси в урбанізованих середовищах.

Розділ 2. Вплив великих міст на політичні процеси та урбаністичні виклики

2.1. Демографічні та соціальні зміни у великих містах

Великі міста завжди були центрами концентрації населення, але зростаючі урбаністичні процеси останніх десятиліть призводять до значних демографічних і соціальних змін, які мають важливий вплив на політичну активність. Урбанізація не лише збільшує чисельність міських жителів, але й змінює структуру населення, яке стає все більш різноманітним як за соціально-економічними характеристиками, так і за культурними та етнічними ознаками. Ці зміни вимагають адаптації як з боку міської влади, так і з боку громадян, що веде до розвитку нових соціальних груп і форм політичної участі.

Одним з основних демографічних процесів у великих містах є міграція, як внутрішня, так і міжнародна. Люди з різних регіонів і країн приїжджають до великих міст у пошуках кращих економічних можливостей, освіти та соціальних умов. Це призводить до утворення нових соціальних груп, часто з різними рівнями доходів, освітнім та культурним фоном. Міграція також має значний вплив на соціальну структуру міста, оскільки міграційні потоки можуть спричиняти соціальну напруженість, особливо у випадку, коли новоприбулі не можуть інтегруватися в місцеву спільноту або стикаються з дискримінацією. Водночас міграція створює нові можливості для політичної мобільності, адже нові соціальні групи можуть ставати активними учасниками політичних процесів, формуючи свої вимоги та ініціативи [4].

Соціальні зміни у великих містах також включають поширення соціальної нерівності. Внаслідок концентрації багатства і ресурсів в урбанізованих районах утворюються величезні соціальні відмінності між різними частинами міста. Такі розриви можуть виникати як у економічному плані, так і в доступі до освіти,

медичних послуг, житла та інших соціальних благ. Це створює соціальні групи з різними рівнями доступу до ресурсів, що, в свою чергу, визначає їхню політичну активність. Мешканці бідних районів великих міст часто відчують себе відрізаними від основних політичних процесів і можуть стати учасниками протестів або соціальних рухів, спрямованих на зміну політичних і соціальних умов.

Великі міста також є осередками для розвитку нових соціальних рухів. Це пов'язано з тим, що урбанізовані території часто стають майданчиками для виникнення політичних та соціальних ініціатив. У таких містах зростає рівень політичної активності серед різних соціальних груп - від студентів до робітників і підприємців, а також активістів, які борються за права меншин, екологічну справедливість, рівні можливості для всіх груп населення. Міста стають центрами нових політичних течій, адже урбанізоване середовище створює сприятливі умови для поширення інформації та мобілізації громадян навколо різноманітних проблем [10].

Політична активність у великих містах також зростає завдяки новим комунікаційним технологіям. З появою інтернету та соціальних мереж стало набагато легше організувати акції протесту, кампанії за політичні зміни або збирання підписів на підтримку соціальних ініціатив. У великих містах ці технології дозволяють швидко об'єднувати людей з різних соціальних груп навколо спільних ідей, що сприяє зміцненню політичної активності серед молоді, студентів та інших мобільних груп населення.

Соціальні зміни в великих містах ведуть до формування нових політичних альянсів та змін у політичній картині. Уряди та місцева влада змушені реагувати на зростаючі соціальні вимоги, створюючи нові політичні ініціативи та програми, які мають на меті вирішення соціальних проблем. Більше того, урбанізація сприяє розвитку нових форм місцевого самоврядування, які враховують

різноманіття інтересів і потреб численних соціальних груп. Це може включати створення платформ для політичної участі мешканців міста, поліпшення доступу до публічних послуг або розробку нових політичних стратегій для вирішення проблем бідності, безробіття або житлових питань.

Таким чином, демографічні та соціальні зміни у великих містах впливають не тільки на розвиток соціальних груп, але й на політичну активність. Міграція, соціальна нерівність, поширення нових технологій та соціальних рухів створюють умови для активнішої політичної участі в міських громадах. Ці зміни ведуть до розвитку нових політичних ініціатив, які можуть стати важливим елементом у формуванні політичних процесів на місцевому та національному рівнях [5].

Міграція та соціальна нерівність є двома ключовими факторами, що суттєво впливають на політичні процеси у великих містах. Як внутрішня, так і міжнародна міграція, спричинена різними економічними, соціальними та політичними факторами, створює нові виклики для міських адміністрацій, а також значно змінює політичний ландшафт. Водночас соціальна нерівність, яка виникає як результат економічних, освітніх та культурних розривів між різними соціальними групами, сприяє формуванню політичних рухів та протестів, які мають потенціал змінити соціально-політичні структури.

Міграція є однією з основних причин демографічних змін у великих містах, що сприяє не лише збільшенню чисельності міського населення, але й його соціальній та культурній різноманітності. Приїжджі з різних регіонів і країн часто мають інші цінності, погляди та політичні орієнтації, що може створювати напруженість у суспільстві. У багатьох випадках мігранти стикаються з труднощами в адаптації до нових умов життя - економічними, соціальними та культурними. Нерідко вони опиняються на периферії міста, у низькооплачуваних роботах, без доступу до якісної освіти чи медичних послуг, що лише збільшує

соціальну нерівність. Це може викликати політичну маргіналізацію цих груп, однак водночас, з огляду на зростаючу міграційну мобільність, вони також стають активними учасниками політичних процесів, зокрема через участь у протестах чи формування нових політичних альянсів.

«Соціальна нерівність, що супроводжує урбанізацію, значною мірою визначає політичну динаміку великих міст. У той час як деякі райони мають високий рівень економічного розвитку та доступу до соціальних благ, інші страждають від бідності, безробіття та обмеженого доступу до якісних послуг. Ці розриви між соціальними групами створюють нестабільність у міському середовищі та можуть стати причиною соціальних напружень. Оскільки багатші верстви населення мають більше політичних ресурсів і впливу, то менш заможні групи часто залишаються поза увагою політичних еліт, що створює відчуття соціальної несправедливості. У відповідь на це зростає політична активність серед маргіналізованих груп, що шукають способи відстояти свої права та інтереси» [15, с.31].

Ці процеси також мають значний вплив на формування соціальних рухів, особливо в контексті міграції та нерівності. Міграційні потоки можуть спричиняти появу нових політичних рухів, які висувають вимоги щодо прав і свобод мігрантів, рівності у доступі до соціальних благ та інтеграції в суспільство. Водночас соціальна нерівність стає основою для виникнення протестних рухів, які намагаються змінити політичний курс влади. Ці рухи часто орієнтовані на поліпшення умов життя найбільш вразливих верств населення, зокрема шляхом проведення реформ у сфері освіти, медицини, доступу до житла та інших соціальних послуг [20].

Таким чином, міграція і соціальна нерівність не лише змінюють структуру населення великих міст, але й сприяють формуванню нових політичних альянсів та протестних рухів, що здатні впливати на загальну політичну ситуацію. В

умовах урбанізації, де кожен з цих факторів взаємодіє з іншими, стає очевидним, що політичний процес у великих містах не є сталим, а постійно трансформується під впливом нових соціальних, економічних та культурних умов.

2.2. Урбаністичні виклики та політичні кризи

Зростання чисельності населення у великих містах призводить до низки серйозних проблем урбаністичного розвитку, які безпосередньо впливають на соціальну та політичну стабільність. Однією з найбільш очевидних та гострих проблем є перенаселення, яке має значний вплив на якість життя мешканців і на ефективність функціонування міської інфраструктури. Чим більша кількість людей, тим більше навантаження на систему транспорту, комунальні послуги, медичні та освітні установи, а також на ринок житла. Це призводить до утворення густонаселених, перенавантажених районів, де рівень життя значно нижчий, ніж у центрах міста. Перенаселення може стати джерелом соціальної напруги, збільшення безробіття та економічної нерівності, що, в свою чергу, може сприяти виникненню соціальних протестів і політичної нестабільності.

Одним із найбільш серйозних наслідків урбанізації є також екологічні проблеми. Великі міста, як правило, є основними споживачами природних ресурсів та джерелами забруднення навколишнього середовища. Високий рівень забруднення повітря, води та ґрунту, що є результатом інтенсивної промислової діяльності, транспорту та побутових відходів, впливає на здоров'я мешканців міста і може призвести до виникнення різноманітних захворювань. Водночас урбанізація часто супроводжується знищенням природних територій та зменшенням кількості зелених зон, що не тільки погіршує екологічну ситуацію, а й обмежує можливості для відпочинку і соціалізації в межах міста. Відсутність ефективної екологічної політики та стратегії сталого розвитку часто веде до поглиблення соціальної нерівності, оскільки найбільш вразливі соціальні групи,

такі як бідні та мігранти, зазвичай живуть у районах з найгіршими екологічними умовами [6].

Соціальна нестабільність є ще однією проблемою, яка часто виникає в результаті урбанізаційних процесів. Суперечливі соціальні умови, великі розриви між багатими і бідними районами, а також відсутність достатніх соціальних програм для інтеграції всіх верств населення в міське життя можуть призвести до посилення соціальних конфліктів. Міста часто стають осередками для виникнення кримінальних груп, що займаються організованою злочинністю, а також для політичних рухів, які висувають вимоги щодо покращення житлових умов, доступу до освіти та охорони здоров'я. Соціальна нестабільність у великих містах може стати причиною протестів і заворушень, що вимагають від урядів більш ефективних політичних та економічних рішень.

«Ці проблеми - перенаселення, екологічні виклики та соціальна нестабільність - нерозривно пов'язані між собою. Перенаселення створює додатковий тиск на природні ресурси та інфраструктуру міста, що веде до погіршення екологічної ситуації. Водночас соціальні розриви, що виникають унаслідок нерівномірного доступу до ресурсів та послуг, можуть підвищувати рівень соціальної напруги і нестабільності в містах. Усі ці фактори потребують комплексного підходу до управління урбаністичним розвитком, що включає в себе як економічні, так і соціальні та екологічні аспекти. У цьому контексті важливо розглядати урбанізацію не тільки як процес фізичного зростання міст, а й як виклик, що потребує стійких, інклюзивних і ефективних політичних рішень» [24, с.59].

Урбаністичні виклики, такі як перенаселення, екологічні проблеми та соціальна нерівність, часто є каталізаторами політичних криз і протестних рухів у великих містах. Міста, як складні соціально-економічні структури, де зосереджуються різноманітні соціальні групи з різними інтересами та рівнями

добробуту, часто стають місцями виникнення напруженості, що може призвести до політичної нестабільності. Коли урбаністичні проблеми не отримують належної уваги з боку влади, або ж влада не здатна ефективно реагувати на зростаючі вимоги громадян, це може викликати кризові ситуації, що виливаються в масові протести і соціальні заворушення [7].

Одним із основних механізмів виникнення політичних криз є соціальна нерівність. В умовах великих міст різниця в доступі до ресурсів між різними районами може бути вражаючою. Багатші райони, як правило, мають кращу інфраструктуру, вищий рівень освіти та доступ до медичних послуг, тоді як в бідніших частинах міста спостерігається дефіцит цих благ. Соціальна нерівність призводить до того, що найбільш вразливі верстви населення відчують себе виключеними з політичних процесів, що може спонукати їх до активних протестів. Політичні еліти, не враховуючи потреби маргіналізованих груп, сприяють загостренню напруженості, яка, у свою чергу, призводить до появи рухів, що вимагають справедливості і рівних можливостей.

Перенаселення у великих містах також є важливим чинником, який може спричинити політичну кризу. Збільшення чисельності населення значно ускладнює управління міським середовищем, особливо коли інфраструктура не встигає адаптуватися до потреб зростаючого населення. Перенаселення веде до збільшення безробіття, погіршення умов життя, зростання криміногенних факторів і посилення конкуренції за ресурси. Це може викликати невдоволення населення і стати причиною для організації протестних акцій. Коли влада не здатна забезпечити ефективне управління, це сприяє створенню політичної кризи, що може стати каталізатором для масових рухів [23].

Екологічні проблеми, зокрема забруднення повітря, води та відсутність доступу до зелених зон, також суттєво впливають на політичну ситуацію у великих містах. Міські проблеми екологічного характеру часто мають

найбільший вплив на найменш захищені соціальні групи, що проживають у найбільш забруднених районах. Така ситуація може спонукати громадян до активних протестів проти урядів, що не вживають належних заходів для поліпшення екологічної ситуації. Погіршення екології може викликати не тільки соціальну напругу, але й серйозні політичні кризи, оскільки енергетична, транспортна та інші політики міських властей часто не відповідають вимогам сталого розвитку та потребам містян.

Таким чином, урбаністичні виклики стають важливим фактором, що впливає на політичні процеси, створюючи передумови для виникнення політичних криз та протестних рухів. Коли міські проблеми не вирішуються або не вирішуються належним чином, це веде до соціальної фрустрації, незадоволення і політичної нестабільності. Протести, які виникають у великих містах, часто мають глобальні наслідки, оскільки вони можуть змінювати політичний курс, змушуючи владу звернути увагу на важливість урбаністичних реформ і справедливого соціального розвитку [8].

Великі міста, з їхньою економічною, соціальною та культурною значимістю, мають значний вплив на політичні процеси не лише на місцевому, але й на національному рівні. Міста є центрами, де зосереджуються політичні, економічні та соціальні ресурси, і тому їхні проблеми, потреби та рухи можуть прямо впливати на прийняття національних рішень. Політики, з огляду на важливість урбаністичних територій для національної економіки та соціальної стабільності, часто змушені враховувати міські інтереси при формуванні державної політики.

Одним із найочевидніших шляхів впливу великих міст на національні політичні рішення є економічна роль міст. Великі міста часто є економічними рушійними силами країни, з високим рівнем виробництва, інвестицій, інновацій та споживання. Вони є осередками для бізнесу та фінансів, а також для багатьох

галузей, таких як культура, наука, технології та освіта. Оскільки міста генерують значну частину національного ВВП, уряди змушені враховувати їх економічні інтереси та потреби при розробці національних економічних стратегій. У таких містах, як правило, розташовані основні бізнес-центри, міжнародні корпорації та інші важливі економічні гравці, які мають значний політичний лобізм [22].

Ще одним важливим аспектом є соціальна та культурна роль міст. Великі урбанізовані райони часто є мультикультурними і соціально різноманітними, що робить їх важливими для формування національних культурних ідентичностей. Вони можуть служити майданчиками для громадських обговорень, політичних рухів та соціальних ініціатив, які набувають широкого суспільного резонансу. Рухи, що виникають у великих містах, можуть поширюватися на національний рівень, змінюючи політичну повістку дня на загальнонаціональному рівні. Протести проти соціальної нерівності, за права мігрантів або за поліпшення екологічних умов у великих містах часто викликають суспільну увагу і впливають на політиків, змушуючи їх коригувати політичні стратегії.

Ще один важливий аспект - це виборчий вплив великих міст. У багатьох країнах великі міста є основними виборчими округами, де зосереджена велика частина виборців. Кандидати на різні державні посади часто намагаються здобути підтримку міських виборців, орієнтуючись на їхні інтереси та проблеми. Міські виборці, як правило, мають різноманітні погляди і політичні орієнтації, що змушує політиків більш активно працювати над вирішенням соціальних та економічних проблем міських громад. Міста, таким чином, є важливими центрами для національних виборчих кампаній, і політичні рішення, що приймаються на національному рівні, часто враховують міські інтереси, щоб залучити підтримку значної частини виборців [9].

З огляду на ці фактори, політичні кризи та протестні рухи, які виникають у великих містах, можуть мати далекосяжні наслідки для національної політики.

Протести, що починаються на місцевому рівні, можуть набувати масштабів, які вимагають змін на рівні уряду. Наприклад, громадянські рухи, що виникають через соціальну нерівність або екологічні проблеми у великих містах, можуть спричинити реформування національної політики у сфері житлової політики, освіти, екології або міського планування. Таким чином, велика роль великих міст у політичних процесах зумовлює їхнє безпосереднє вплив на прийняття рішень на національному рівні, адже уряди не можуть ігнорувати економічну, соціальну та політичну вагу урбанізованих територій.

«У підсумку, великі міста мають вирішальний вплив на формування політичних рішень на національному рівні, оскільки є центрами економічних, соціальних і політичних процесів. Вони не тільки визначають вектор розвитку країни через свою економічну активність, а й через рухи, що виникають у відповідь на соціальні, екологічні чи культурні проблеми. Тому політичні рішення, які стосуються великих міст, зазвичай мають широкий масштабний вплив на політику країни в цілому» [21].

Великі міста є не лише важливими елементами національних політичних систем, а й ключовими акторами в контексті глобальних політичних трансформацій. В умовах глобалізації та зростання міграційних процесів міста стають центрами не тільки для економічного розвитку, але й для соціальних, культурних та політичних змін, що мають вплив на весь світ. Глобалізація, яка характеризується прискореним обміном інформацією, товарів та послуг, а також посиленням економічних і культурних зв'язків між країнами, веде до того, що великі міста виступають важливими вузлами, які з'єднують локальні та глобальні процеси.

Глобалізація активно трансформує міста, роблячи їх не лише центрами національних економік, а й важливими точками міжнародної взаємодії. Міста стають майданчиками для міжнародного бізнесу, фінансів, технологій та

культури. Завдяки глобалізації, такі мегаполіси, як Нью-Йорк, Лондон, Токіо чи Шанхай, стають важливими глобальними гравцями, в яких зосереджені фінансові ринки, штаб-квартири міжнародних корпорацій, університети, наукові інститути та культурні організації. Ці міста стають не лише осередками економічного зростання, а й політичними центрами, де приймаються важливі рішення, що мають наслідки для глобальних політичних процесів [11].

Глобалізація також сприяє міграційним процесам, які мають значний вплив на політичні зміни як на місцевому, так і на глобальному рівнях. Міграція, як рух людей між країнами та континентами, є однією з найпомітніших рис сучасного світу. Великі міста, через свою економічну привабливість і роль в національних і глобальних ланцюгах поставок, є основними місцями, куди прямують мігранти, шукаючи кращі умови для життя та роботи. Ці процеси можуть як стимулювати розвиток міських територій, так і ставати джерелом соціальних конфліктів і політичних напружень, особливо коли інтеграція мігрантів стикається з проблемами нерівності або дискримінації.

Міграційні потоки можуть викликати серйозні політичні та соціальні трансформації, що мають глобальний характер. Вони змінюють демографічну картину великих міст, сприяючи зростанню культурної різноманітності, але також можуть бути джерелом соціальної нестабільності, якщо процеси інтеграції та адаптації відбуваються повільно або неефективно. Міграція може призвести до збільшення соціальної напруги, особливо коли новоприбулі стикаються з труднощами у доступі до житла, роботи чи соціальних послуг. Водночас мігранти можуть стати важливими агентами змін, впливаючи на політичну ситуацію через участь у протестах, політичних рухах або зміни у голосуванні.

Ще однією важливою складовою глобальних політичних трансформацій є міжнародна взаємодія великих міст. Міста, які мають великий вплив на економіку, культуру та політику, часто відіграють роль посередників у

міжнародних відносинах. Вони стають частинами глобальних мереж, де відбувається обмін інформацією, ресурсами та інноваціями. Ці міста активно взаємодіють з іншими мегаполісами, встановлюючи партнерства, обмінюючись досвідом у питаннях урбаністики, сталого розвитку, соціальної політики та екології. Вони також відіграють роль у міжнародних форумах та організаціях, де визначаються глобальні політичні та економічні стратегії [19].

Загалом, роль великих міст у глобальних політичних трансформаціях неможливо недооцінювати. Вони є не лише центрами економічного розвитку, але й важливими політичними акторами, які через свою глобальну інтеграцію можуть впливати на формування міжнародних політичних процесів. Глобалізація і міграція, зокрема, призводять до значних соціальних та політичних змін у міських громадах, створюючи нові можливості, але й виклики для міських адміністрацій та політиків, які повинні адаптувати свої стратегії до цих нових умов.

Управління великими містами в умовах постійних соціальних, економічних та екологічних змін вимагає від державних і місцевих органів нових підходів та стратегій. Зокрема, в умовах глобалізації, урбанізації та зростання міграційних потоків, урбаністичне управління повинно адаптуватися до нових викликів, які постають перед сучасними мегаполісами. Це включає в себе не тільки розвиток інфраструктури, але й ефективне вирішення соціальних проблем, управління екологічними питаннями та інтеграцію різноманітних соціальних груп у міське середовище. У зв'язку з цим, нові політичні стратегії в урбаністичному управлінні зосереджуються на сталому розвитку, інклюзивності та забезпеченні високої якості життя для всіх мешканців міста [12].

Однією з ключових складових цих стратегій є сталість розвитку великих міст, що передбачає інтеграцію економічних, соціальних і екологічних аспектів у міське управління. Стратегічний підхід до сталого розвитку включає

використання інноваційних технологій для покращення енергоефективності, збереження природних ресурсів, впровадження зелених ініціатив та покращення інфраструктури міських просторів. Це також передбачає активне залучення громадян до процесів прийняття рішень, що дозволяє створювати більш адаптовані до місцевих потреб політичні стратегії.

Інклюзивність і соціальна справедливість - ще один важливий аспект нових політичних стратегій в урбаністичному управлінні. В умовах зростання соціальної нерівності та міграційних потоків важливою задачею стає створення політики, яка забезпечить рівні можливості для всіх мешканців міста, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічної приналежності чи місця походження. Це передбачає розробку програм для інтеграції мігрантів, надання доступу до освіти, медичних послуг і житла для вразливих груп, а також боротьбу з дискримінацією та соціальною маргіналізацією.

Однією з нових тенденцій у міському управлінні є цифровізація та технологічні інновації, які активно застосовуються для покращення ефективності міських служб, управління транспортними мережами, енергоспоживанням, безпекою та іншими аспектами життя в місті. Інтеграція новітніх технологій дозволяє містам стати розумними (smart cities), де управління здійснюється за допомогою цифрових платформ, що сприяє більш ефективному використанню ресурсів і зниженню витрат. У цьому контексті важливу роль відіграє співпраця між місцевими органами влади та приватним сектором, що дозволяє залучати інвестиції та технологічні рішення для модернізації міської інфраструктури [18].

З огляду на зміни, що відбуваються в політичному ландшафті великих міст, необхідність у гнучкому і адаптивному управлінні стає дедалі більш важливою. Це означає, що міські органи влади повинні бути готовими до швидких змін, реагувати на нові виклики, що постають перед урбаністичними громадами, і створювати політики, які будуть враховувати як довгострокові стратегії

розвитку, так і можливості для миттєвого реагування на кризові ситуації, такі як природні катастрофи, економічні кризи чи соціальні заворушення.

Таким чином, нові політичні стратегії в урбаністичному управлінні орієнтовані на сталий, інклюзивний розвиток, використання новітніх технологій та адаптивне управління, що дозволяє містам ефективно реагувати на виклики глобалізації, урбанізації та соціальних змін, сприяючи поліпшенню якості життя їхніх мешканців і зміцненню соціальної стабільності.

«Великі міста, як ключові осередки сучасної урбанізації, все частіше стають передовими майданчиками для розвитку політичних інновацій. В умовах глобалізації, цифровізації та потреби в сталому розвитку міста активно шукають нові способи вирішення старих проблем і вдосконалення процесів управління. З одного боку, це сприяє їхній трансформації в «розумні міста» (smart cities), де технології стають основою для підвищення ефективності управлінських процесів, а з іншого - це допомагає забезпечити сталий розвиток і вирішувати нагальні соціальні та екологічні питання» [13].

Цифровізація відіграє важливу роль у розвитку політичних інновацій у великих містах. Використання сучасних інформаційних технологій для управління міською інфраструктурою, транспортуванням, енергоспоживанням, охороною здоров'я, безпекою та іншими сферами дозволяє значно підвищити ефективність управлінських процесів. Влада міст використовує цифрові платформи для збору даних, аналізу соціальних процесів і прийняття оперативних рішень. Міста стають більш адаптивними до потреб своїх мешканців, спрощується доступ до громадських послуг, а також зменшуються витрати на енергетичні ресурси та інші комунальні послуги завдяки впровадженню «розумних» технологій. Такий підхід до управління створює нові можливості для залучення громадян до процесу прийняття рішень через онлайн-платформи та відкриті дані.

Сталий розвиток також є важливим напрямком для політичних інновацій великих міст. Інтеграція принципів сталості в міське управління дозволяє вирішувати не лише економічні, а й соціальні та екологічні питання. Міста, що прагнуть до сталого розвитку, активно впроваджують програми з енергоефективності, використання відновлювальних джерел енергії, розвитку зелених зон, поліпшення міського транспорту та боротьби зі змінами клімату. Сталі міста сприяють інтеграції різноманітних соціальних груп, вирішують питання доступного житла і покращення якості життя для всіх категорій населення. Водночас вони сприяють розвитку інновацій в галузях екології, зелених технологій і відновлювальних ресурсів, які стають частиною не лише місцевої, але й національної і глобальної політики. Великі міста виступають центрами не лише урбаністичних процесів, а й політичних інновацій, які впливають на розвиток суспільства на всіх рівнях. Їхня роль у розвитку цифровізації і сталого розвитку стає дедалі важливішою, оскільки міста стають лабораторіями для тестування нових технологій і підходів до управління. Через цифровізацію міста здатні значно покращити якість надання послуг, підвищити ефективність використання ресурсів і зробити управління більш прозорим та доступним для громадян. Водночас, через стратегії сталого розвитку міста можуть сприяти вирішенню глобальних екологічних проблем, зменшувати соціальну нерівність і покращувати загальний рівень життя своїх мешканців [17].

Таким чином, великі міста є не лише локальними осередками політичних змін, але й рушійними силами глобальних трансформацій. Вони стають передовими у розробці і впровадженні інноваційних політичних стратегій, що мають широкий вплив на національний і міжнародний рівень. Політичні інновації, які з'являються в великих містах, здатні змінити не лише урбаністичну політику, а й сприяти більш ефективному вирішенню глобальних викликів, таких як зміна клімату, соціальна справедливість та економічна стабільність.

Розділ 3. Практичні аспекти: аналіз урбаністичних викликів і політичних процесів на прикладі великих міст.

Великі міста завжди відігравали важливу роль у політичному житті, стаючи центрами, де формуються ключові соціальні, економічні та політичні процеси. Вони є не лише осередками економічного розвитку, а й важливими політичними аренами, де визначаються напрями розвитку країни, формуються суспільні настрої і виникають нові політичні рухи. Велике місто, як політичний центр, є не лише місцем прийняття важливих рішень, а й ареною для розвитку громадської активності, політичних протестів, дебатів і виборчих кампаній.

Аналіз політичної активності у великих містах показує, що вони часто стають вогнищами для нових політичних ідей і рухів. Це зумовлено рядом факторів, серед яких - високий рівень урбанізації, концентрація різноманітних соціальних груп, культурна різноманітність і доступ до інформації. У таких містах політичні процеси не обмежуються лише діяльністю традиційних політичних партій, а включають численні громадські рухи, НУО, активістів і соціальні групи, які висувають різні політичні вимоги. Міста стають місцями для протестів, акцій, дебатів і публічних виступів, що може мати великий вплив на національний політичний ландшафт.

«Одним з важливих аспектів політичної активності великих міст є виборча активність. Міста часто є основними виборчими округами, де концентрується велика частина виборців. Це робить їх важливими політичними майданчиками, де формуються виборчі кампанії, де змагаються політичні партії за підтримку урбаністичних верств населення. Міські виборці, як правило, мають різноманітні соціальні і культурні інтереси, що змушує політичні партії адаптувати свої стратегії до особливостей міського середовища» [14, с.45].

Прикладом великих міст, що стали політичними центрами, є Нью-Йорк, який протягом своєї історії був важливим осередком не тільки для економічного, але й для політичного життя США. Нью-Йорк є не лише фінансовою столицею країни, а й важливим політичним центром, де активно розвиваються громадські рухи, зокрема національні та міжнародні кампанії за права людини, соціальну справедливість і рівність. Політичні процеси в Нью-Йорку мають значний вплив на національні вибори, оскільки місто є домом для багатьох етнічних і соціальних груп, чий голос може змінити політичну картину країни.

Іншим прикладом є Лондон, столиця Великої Британії, яка традиційно виступає важливим політичним центром як на рівні національної політики, так і в контексті глобальних політичних процесів. Лондон є центром міжнародних політичних відносин, приймає численні конференції, форуми та міжнародні організації. Крім того, місто стало епіцентром багатьох політичних протестів і громадських рухів, зокрема, таких як акції проти війни в Іраку, боротьба за права мігрантів та соціальні ініціативи, що мали великий вплив на політичні процеси в країні [16].

Київ, як столиця України, також відіграє важливу роль як політичний центр. Місто стало епіцентром численних політичних змін і протестів, включаючи Революцію гідності в 2014 році, коли на Майдані Незалежності зібралися тисячі людей, щоб висловити протест проти корупційної влади і відстоювати європейський шлях розвитку країни. Київ є центром для політичних дебатів, виборчих кампаній, а також місцем, де зосереджено велику кількість організацій, що борються за права людини, соціальні зміни та демократичні реформи. І сьогодні, в період російсько-української війни, Київ залишається столицею спротиву українського народу страшній агресії та піддається великому обстрілу, фактично кожної ночі.

Великі міста, без сумніву, виступають важливими політичними центрами, де формуються не лише національні, але й глобальні політичні процеси. Їхня роль у розвитку демократії, громадянського суспільства та політичної культури є надзвичайно важливою, оскільки саме в міських умовах відбувається злиття різних соціальних груп, інтересів і культур, що формує політичні ініціативи і рухи, здатні змінювати не тільки міську, а й національну політику. Велике місто, як політичний центр, постійно адаптується до нових викликів і виступає драйвером змін, що дозволяє створювати інноваційні підходи до управління, демократичних процесів і соціальних ініціатив [7].

Урбанізація, яка є невід'ємною частиною розвитку сучасного світу, приносить з собою не лише можливості, а й низку серйозних викликів. Великі міста, зростаючи та розвиваючись, стикаються з проблемами перенаселення, екологічних труднощів та соціальної нерівності. Міські влади повинні розробляти і впроваджувати ефективні політичні стратегії для того, щоб справлятися з цими проблемами, забезпечуючи сталий розвиток і підвищення якості життя для мешканців. Однак не всі стратегії виявляються успішними, і деякі міста стикаються з серйозними труднощами в управлінні урбаністичними викликами.

Одним із основних урбаністичних викликів є перенаселення. Зі зростанням чисельності населення великі міста часто стають переповненими, що призводить до дефіциту житла, високих цін на нерухомість та перенавантаження інфраструктури. Міські влади змушені шукати шляхи для управління цим процесом, розвиваючи нові житлові райони, покращуючи транспортні мережі та впроваджуючи програми з доступного житла. Одним із прикладів успішного управління перенаселенням є Сінгапур, де влада розробила інноваційні стратегії розвитку високоякісного доступного житла через розумне планування і стимулювання приватних інвестицій. Завдяки цьому місто змогло зберегти

високий рівень життя, забезпечуючи кожному мешканцю доступ до сучасного житла [28].

Проте не всі міста здатні ефективно справлятися з перенаселенням. У багатьох мегаполісах, зокрема у Мумбаї, ситуація з перенаселенням призводить до серйозних соціальних проблем: величезні нетрі, відсутність належних умов для життя і нестача доступних ресурсів. Відсутність належного планування та інвестування в інфраструктуру призводить до виникнення соціальної напруги та зниження якості життя.

Екологічні питання є ще одним серйозним викликом для урбаністичного управління. Великі міста, через велику концентрацію промисловості, транспорту та будівництва, сприяють забрудненню повітря, води і ґрунтів, що впливає на здоров'я населення. Для боротьби з екологічними проблемами багато міст впроваджують політичні стратегії, спрямовані на зменшення викидів, розвиток зелених зон та збільшення ефективності використання ресурсів. Копенгаген є прикладом успішного вирішення екологічних проблем: місто активно працює над зниженням викидів CO₂, збільшенням зелених площ, розвитком системи велосипедного транспорту та екологічного громадського транспорту. Завдяки цьому Копенгаген не лише забезпечує сталий розвиток, але й стає одним із лідерів у боротьбі зі змінами клімату [26].

З іншого боку, Пекін - це приклад того, як важко впоратися з екологічними проблемами у великому місті. Попри численні ініціативи, Пекін залишається одним із найбільш забруднених міст у світі, через що мільйони людей страждають від проблем з дихальними шляхами. Міські влади намагаються впроваджувати заходи з очищення повітря, але ці зусилля не завжди є достатніми для подолання складних екологічних викликів.

Соціальна нерівність - це ще одна проблема, яка супроводжує швидку урбанізацію. В умовах, коли багаті райони міста контрастують з бідними, виникають соціальні конфлікти, а також труднощі у забезпеченні рівного доступу до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних благ. Багато великих міст зосереджують велику кількість соціально незахищених верств населення, що створює додаткові труднощі для урбаністичного управління. Однак існують і приклади політичних стратегій, які намагаються подолати соціальну нерівність. Барселона активно розвиває політику соціальної інклюзії, реалізуючи програми підтримки малозабезпечених верств населення, зокрема через доступне житло, підтримку місцевих підприємств та інтеграцію мігрантів. У цьому контексті Барселона прагне створити місто, яке було б доступним і справедливим для всіх його мешканців.

Проте не всі міста можуть похвалитися успішними стратегіями в цій сфері. Лондон, наприклад, стикається з проблемою розширення соціальної нерівності між районами, оскільки високі ціни на житло та висока вартість життя залишають багатьох мешканців без можливості доступу до якісних житлових умов і послуг. Стратегії, орієнтовані на створення доступного житла і поліпшення умов життя для малозабезпечених, не завжди є достатніми для вирішення проблеми [21].

У цілому, успішність чи невдача політичних стратегій у великих містах залежить від багатьох факторів, серед яких важливими є ефективне планування, готовність до інновацій, співпраця з громадськістю і здатність адаптуватися до змінних умов. Позитивні приклади, такі як Сінгапур, Копенгаген чи Барселона, показують, що злагоджена і прогресивна політика може забезпечити сталий розвиток, зменшити соціальну нерівність і покращити екологічну ситуацію в місті. Водночас невдалі приклади, такі як Пекін чи Мумбаї, наголошують на тому, що недостатнє інвестування в інфраструктуру, відсутність належного планування та обмежені ресурси можуть призвести до серйозних урбаністичних

проблем, з якими міські влади не завжди можуть справитися без суттєвих політичних і соціальних змін.

Урбанізація значною мірою впливає на політичну мобільність, адже великі міста виступають не лише центрами економічного та соціального життя, але й політичними ареною, де формуються нові політичні рухи, протестні кампанії та політичні течії. В умовах, коли населення великих міст стає все більш різноманітним, зростає також політична активність. Урбанізація створює середовище, в якому люди мають можливість не лише активніше виражати свої політичні переконання, але й безпосередньо впливати на політичні процеси через участь у виборах, протестах і громадських ініціативах.

Одним із основних аспектів впливу урбанізації на політичну мобільність є зростання політичних рухів та протестів. Великі міста, як правило, мають високу концентрацію соціальних груп, які мають різні політичні переконання та інтереси. Це створює простір для розвитку нових політичних рухів, які часто починаються саме в урбаністичному середовищі. Міста стають епіцентром для організації протестних акцій, виступів та маніфестацій, які можуть мати як місцеве, так і національне значення [25].

Наприклад, Революція гідності в Україні почалася в Києві, на Майдані Незалежності, де тисячі людей вийшли на вулиці, протестуючи проти урядових рішень і корупції. Київ став центром мобілізації громадян, які вимагали змін і реформ. Цей приклад показує, як великі міста, де зосереджена більшість населення та соціальних активістів, можуть стати місцем для політичної мобільності та протестних рухів, здатних змінити не лише політичний курс країни, але й усі соціально-політичні відносини.

Політичні рухи, що виникають у великих містах, зазвичай є більш відкритими до нових ідей та інновацій, адже міста є центрами культури,

технологій та освіти, що стимулює появу нових політичних течій. У мегаполісах з високою концентрацією різноманітних соціальних груп, зокрема молоді, меншини, іммігрантів, відбувається взаємодія між різними культурами та ідеями, що сприяє розвитку нових політичних ініціатив. Одним із прикладів є зелений рух в Європі, який активно розвивався в таких містах, як Берлін, Лондон та Амстердам. Цей рух, орієнтуючись на захист навколишнього середовища і сталий розвиток, виник саме в урбаністичних середовищах, де проблеми забруднення повітря та екологічні кризи були особливо актуальними.

Роль великих міст у створенні політичних трендів також є ключовою. Міста, як місця концентрації ресурсів і інтелектуального потенціалу, мають вплив на формування не лише нових політичних рухів, а й на розвиток загальних політичних трендів у суспільстві. Завдяки своєму статусу політичних і культурних центрів, вони часто стають платформами для випробування нових ідей і політичних концепцій. Міста стають осередками інновацій, де з'являються нові політичні ідеї, які згодом можуть поширитися на національний рівень.

Наприклад, Нью-Йорк протягом багатьох років був місцем народження численних політичних течій і рухів. Зокрема, в 2010-х роках місто стало одним із центрів для підтримки руху «Occupy Wall Street», який висловлював протест проти економічної нерівності та впливу великих корпорацій на політичне життя. Це не тільки стало виразом нового покоління активістів, але й породило нові політичні тренди, зокрема в контексті соціальних і економічних змін у Сполучених Штатах.

Що стосується нових політичних партій, то великі міста часто стають основними майданчиками для їхнього формування. У багатьох випадках, коли традиційні партії не задовольняють потреби урбаністичних верств населення, з'являються нові партії, які спрямовані на вирішення проблем, властивих великим містам. Важливими факторами, які стимулюють створення таких партій, є

наявність великої кількості мігрантів, молоді, культурно різноманітного населення та високий рівень соціальної активності [22].

Одним із прикладів є партія «Podemos» в Іспанії, яка виникла в результаті політичної мобільності в містах, зокрема в Барселоні та Мадриді, і стала реакцією на економічну кризу, корупцію та недовіру до традиційних політичних партій. Ця партія здобула велику підтримку саме в міських центрах, де соціальні проблеми були особливо гострими.

Отже, великі міста відіграють центральну роль у розвитку політичної мобільності. Вони не тільки є осередками для зростання нових політичних рухів, протестів і партій, але й створюють політичні тренди, які можуть змінити всю політичну картину на національному і глобальному рівнях. Політична активність у великих містах, зокрема через нові політичні течії та рухи, формує нові соціально-політичні реалії, що здатні вивести демократичні процеси на новий рівень.

Аналіз конкретних урбаністичних викликів у великих містах дозволяє глибше зрозуміти, як ці проблеми впливають на політичні процеси, формуючи нові стратегії управління та сприяючи виникненню нових політичних ініціатив. Великі міста, зі своїми унікальними соціальними, екологічними та економічними викликами, часто виступають не лише як центри урбаністичних проблем, але й як каталізатори політичних змін [17].

Одним із яскравих прикладів урбаністичних викликів є боротьба з забрудненням у Парижі - одному з найбільш густонаселених і економічно розвинених міст Європи. Париж стикається з серйозними проблемами забруднення повітря, особливо через інтенсивний автомобільний рух, індустріалізацію та викиди від транспорту. Забруднення повітря в Парижі стало важливою темою політичних дебатів, оскільки високий рівень забруднення має

серйозний вплив на здоров'я громадян, що створює соціальний тиск на міську владу.

Міська адміністрація Парижа впродовж останніх років активно працює над вирішенням цієї проблеми. Однією з найбільш відомих ініціатив стало введення «пішохідних зон» та стимулювання використання електричних транспортних засобів. Крім того, в рамках боротьби з забрудненням, було запроваджено політику розвитку зелених зон, збільшення кількості велосипедних доріжок і обмеження руху для старих автомобілів з високим рівнем викидів.

З точки зору політичного процесу, боротьба з забрудненням стала важливим чинником формування політичної активності в Парижі. Політики, що виступали за чистоту повітря та екологічну безпеку, здобули значну підтримку серед парижан, особливо серед молоді та прогресивних верств населення. Так, нинішній мер Парижа обрала екологічні проблеми як одні з основних напрямків своєї політичної кампанії, що принесло їй велику популярність у місті.

Ще одним прикладом урбаністичного виклику є перенаселення в Мехіко, столиці Мексики, де щорічно збільшується кількість мешканців. Це місто стикається з одними з найскладніших проблем в умовах урбанізації, зокрема, з високим рівнем міграції з сільських регіонів і сусідніх країн. Перенаселення призводить до надмірного навантаження на інфраструктуру міста, обмеження доступу до житла та погіршення умов життя, зокрема у найбільш бідніших районах, де не вистачає ресурсів для забезпечення базових потреб, таких як вода, енергія і медичне обслуговування.

«Відповіддю міської влади на ці проблеми стали політичні стратегії, спрямовані на модернізацію інфраструктури та розвиток нових житлових районів. Однією з найбільш амбітних ініціатив було створення нових міських районів, включаючи розвиток громадського транспорту, який має зменшити

залежність від автомобілів і розвантажити дороги та перевантажені вулиці. Крім того, було розпочато проекти з поліпшення умов життя в найбільш перенаселених районах, включаючи ремонти житлових будинків і збільшення кількості соціального житла» [15, с.36].

Перенаселення в Мехіко створило не тільки урбаністичні проблеми, а й значний політичний резонанс. Багато політичних рухів, спрямованих на боротьбу з бідністю та соціальною нерівністю, активно впроваджують рішення, що мають зменшити соціальні напруги серед мешканців міста. Протестні акції, що вимагають поліпшення умов життя в злиднях, або акції, спрямовані на боротьбу з корупцією в органах місцевого управління, також є частиною реакції на ці урбаністичні виклики.

Урбаністичні виклики, такі як забруднення повітря, перенаселення або відсутність доступу до соціальних благ, визначають політичні стратегії управління у великих містах. Міські уряди повинні знаходити баланс між економічним розвитком, екологічною безпекою та соціальним благополуччям. Водночас урбаністичні виклики можуть призвести до підвищення політичної активності та формування нових політичних течій, які відповідають на соціальні потреби та екологічні проблеми.

Загалом, урбаністичні виклики формують не лише конкретні політичні стратегії, але й можуть змінювати саму політичну культуру міст. Наприклад, у великих містах все частіше з'являються політичні ініціативи, орієнтовані на сталий розвиток, інновації в сфері екології, а також на боротьбу з соціальною нерівністю. Міські влади мають здатність впроваджувати прогресивні стратегії та активно залучати громадськість до вирішення проблем, що виникають у результаті урбанізації. Це дозволяє створювати більш демократичні, інклюзивні та стійкі міські простори, які є важливими центрами для розвитку національних політичних процесів [28].

Майбутнє великих міст обіцяє бути складним і багатограним. Зростання урбанізації, глобалізація та розвиток новітніх технологій поставлять перед містами нові виклики, з якими вони повинні будуть справлятися, що, у свою чергу, сформує політичні процеси і взаємодію між урбаністичними центрами та національними структурами влади. Прогнозуючи майбутні урбаністичні виклики та їхній вплив на політичні процеси, можна виділити кілька ключових напрямів.

Зі збільшенням чисельності міського населення та інтенсивним розвитком урбаністичних просторів зростає й кількість проблем, що потребують уваги міських урядів. Одним із головних викликів, з якими зіткнуться великі міста, стане забруднення навколишнього середовища та екологічні катастрофи, що можуть мати катастрофічні наслідки для здоров'я громадян. Відсутність достатньої кількості зелених зон, погіршення якості повітря та води, а також неефективне управління відходами - все це може спричинити зростання соціальної напруги в містах.

Іншим важливим викликом стане перенаселення і нестача житла. Великі міста продовжують притягати людей з різних регіонів і країн, що спричиняє збільшення попиту на житло та інфраструктуру. Це, в свою чергу, може призвести до збільшення кількості нетрів, зниження якості життя та соціальної нерівності. Як результат, у міських адміністраціях виникне необхідність у створенні більш інклюзивних і стійких урбаністичних середовищ, що передбачають доступне житло та соціальні програми для найбільш вразливих верств населення [12].

Урбанізація та супутні їй виклики можуть значно вплинути на політичні процеси, що відбуваються як у межах окремих міст, так і на національному рівні. Зокрема, проблеми, пов'язані з соціальною нерівністю, забрудненням та перенаселенням, можуть призвести до посилення політичної активності, протестів і нових рухів, які виступають за зміни у міському управлінні та

загальнодержавній політиці. Урбаністичні виклики можуть також сприяти зміщенню політичних центрів у великі міста, що часто стають аренами для протестів і політичних змін.

Одним з перспективних напрямів є екологічний рух, який, ймовірно, продовжить зростати внаслідок підвищення уваги до екологічних проблем і викидів парникових газів у великих містах. Міські уряди, ймовірно, будуть змушені здійснювати більш амбітні кроки для зменшення свого екологічного сліду та створення «зелених» міст, що, в свою чергу, може призвести до формування нових політичних ініціатив і партій, орієнтованих на сталий розвиток та збереження навколишнього середовища.

Зі збільшенням урбанізації та зростанням ролі великих міст у глобальних політичних процесах, можна очікувати, що політичні інститути зміняться, адаптуючись до нових реалій. Однією з ключових тенденцій стане децентралізація політичної влади. Міста, як найбільші центри економічної та культурної діяльності, можуть отримати більше повноважень для самостійного вирішення локальних проблем. Це дозволить створювати політичні інститути, які зможуть більш оперативно і ефективно реагувати на виклики урбанізації, таких як забезпечення інфраструктурних потреб, покращення екологічної ситуації та боротьба з соціальною нерівністю [20].

Також важливим фактором буде розвиток нових форм управління на рівні великих міст. Це може включати використання цифрових технологій для покращення міського управління, вдосконалення інструментів для участі громадян у прийнятті рішень (наприклад, через платформи для електронних петицій або онлайн-опитування). Технологічні інновації дозволять створювати більш прозорі та інклюзивні політичні інститути, які краще відповідатимуть на запити місцевих громад.

Одночасно з розвитком місцевих політичних інститутів можна очікувати посилення глобальної взаємодії між містами. Великий міський потенціал може створювати нові політичні коаліції та транснаціональні рухи, орієнтуючись на вирішення спільних глобальних проблем, таких як зміна клімату, міграція, охорона здоров'я та боротьба з бідністю. Міста можуть стати центрами політичних інновацій, де вирішуються глобальні питання на локальному рівні, з урахуванням специфіки урбаністичних умов.

Велике місто, як політичний центр, буде відігравати важливу роль у майбутніх політичних трансформаціях. Урбанізація та зростання великих міст створюють нові політичні можливості, одночасно ставлячи перед урядами та місцевими адміністраціями нові складні завдання. Прогнози щодо розвитку великих міст свідчать про необхідність адаптації політичних інститутів до нових реалій, зокрема через децентралізацію управління, розвиток інклюзивних політичних структур і застосування інноваційних підходів для розв'язання урбаністичних проблем. Міста в майбутньому стануть не лише економічними центрами, але й важливими політичними гравцями на національному і міжнародному рівнях, активно формуючи нові політичні тренди і інститути.

Висновки

Тема великих міст і їхнього впливу на політичні процеси відображає важливу і надзвичайно актуальну проблему в умовах сучасної урбанізації. Як головні осередки соціально-економічного розвитку, великі міста не лише визначають характер внутрішніх політичних процесів, але й активно впливають на національну та глобальну політику. У результаті цього, урбаністичні виклики стають ключовими факторами формування нових політичних стратегій та інститутів, що реагують на зміни в соціальних, економічних та екологічних умовах.

1. Урбанізація як важливий фактор політичної трансформації. Урбанізація є одним із основних драйверів політичних змін, адже великі міста концентрують в собі численні соціальні, економічні та екологічні виклики, які змушують владу шукати нові політичні рішення. Зі збільшенням чисельності міського населення зростає складність управлінських завдань, що, в свою чергу, вимагає нових підходів до управління та розподілу ресурсів. Великі міста, завдяки своїй економічній потужності та соціальній значущості, стають потужними політичними центрами, здатними впливати на національну політику, а іноді й на міжнародні процеси.
2. Соціальна нерівність і політична активність. Одним з найбільш яскравих аспектів урбаністичних викликів є соціальна нерівність, яка має безпосередній вплив на політичну активність. У великих містах зосереджуються різні соціальні групи, що створює можливості для активізації громадянських рухів, протестів і навіть революційних змін. Бідність, відсутність доступу до якісних послуг і нерівність у доступі до ресурсів часто стають каталізаторами протестних рухів, які можуть ставити під сумнів існуючі політичні та економічні структури. Міські уряди

змушені враховувати ці фактори при розробці політичних стратегій, щоб забезпечити стабільність і соціальну згуртованість.

3. Екологічні виклики та їхній вплив на політику. Забруднення навколишнього середовища, погіршення якості повітря та води, зміна клімату стають одними з найбільш важливих проблем, з якими стикаються великі міста. Урбаністичні виклики у сфері екології не лише впливають на здоров'я громадян, але й можуть викликати серйозні політичні зміни. Влада великих міст, у свою чергу, змушена активно займатися розробкою та реалізацією екологічно стійких ініціатив, що впливають на політичні процеси на рівні міста, регіону та країни. Такі проблеми часто стають основою для політичних кампаній та соціальних рухів, орієнтованих на сталий розвиток та екологічну безпеку.
4. Міграція та глобалізація як фактори політичних змін. Глобалізація та зростання міжнародної міграції також є важливими факторами, що впливають на політичні процеси у великих містах. Міграція спричиняє різноманітні соціальні, економічні та політичні виклики, такі як інтеграція нових груп населення, вирішення проблем зайнятості, доступу до освіти та медичних послуг. Міста, через свою відкритість до мігрантів, часто стають центрами політичних дебатів про права людини, рівність і інклюзивність. У свою чергу, ці питання значно впливають на політичні рішення, оскільки вирішення проблем міграції вимагає узгоджених політичних підходів на рівні міських та національних урядів.
5. Перспективи розвитку політичних інститутів в умовах урбанізації. В умовах швидкого зростання великих міст і постійних змін в урбаністичному середовищі, політичні інститути повинні адаптуватися до нових реалій. Це означає, що для ефективного управління міськими проблемами потрібні інноваційні підходи, такі як цифровізація

управлінських процесів, розвиток інклюзивних політичних платформ, розширення демократичних практик на місцевому рівні. Урбанізація передбачає більш тісну взаємодію між міськими органами влади та громадянським суспільством, що сприятиме створенню нових політичних інститутів, здатних реагувати на зміни в урбаністичному середовищі.

6. Роль великих міст у глобальних політичних трансформаціях. Великі міста не лише впливають на національні політичні процеси, але й відіграють важливу роль у глобальних політичних трансформаціях. Як центри інновацій, технологій, культури та економіки, вони є майданчиками для глобальних дебатів щодо зміни клімату, міграційних процесів та розвитку нових економічних моделей. Міста стають місцем, де народжуються нові політичні рухи та ініціативи, що можуть змінювати глобальний політичний ландшафт.

Загалом, великі міста є не лише економічними і соціальними центрами, а й важливими політичними акторами, які мають безпосередній вплив на розвиток політичних процесів як на локальному, так і на глобальному рівнях. Урбаністичні виклики - від соціальної нерівності до екологічних проблем і міграції - визначають не лише внутрішні політичні стратегії міст, але й здатність міст впливати на ширші політичні та соціальні трансформації в країнах і світі. У майбутньому великі міста продовжуватимуть відігравати ключову роль у формуванні нових політичних реалій, а ефективне управління урбаністичними викликами стане основою для сталого розвитку та стабільності на глобальному рівні.

Список використаних джерел

1. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року: аналітична доповідь. К. : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 84 с.
2. Безлюбченко О. С., Завальний О. В. Урбаністика: навч. посібник для студентів напряму підготовки «Будівництво». Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекет., 2022. 274 с.
3. Богачов С. В. Управління розвитком міських агломерацій на державному та місцевому рівнях. Економіка України. 2021. № 9. С. 81–89.
4. Буряк В. В. Еволюція поглядів щодо трактування поняття «місто». Економічний вісник Національного гірничого університету. 2023. № 3 (55). С. 70–78.
5. Волошина Ю. Я. Теоретичне дослідження поняття терміну «місто» як економічної категорії. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: економіка. 2023. № 3 (40). С. 116–120.
6. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
7. Гончарук-Чолач Т. В., Лазарович М. В., Джугла Н. В. Цифрова революція в політиці та її вплив на постінформаційне суспільство. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2025. Вип. 52. С. 38-49
8. Гончарук-Чолач Т. В., Лазарович М. В., Докаш О. Ю. Штучний інтелект в політичних маніпуляціях та трансформація виборчої культури. Політикус. 2025. № 1. С. 57-71
9. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

10. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
11. Дейнеко Л. Концептуальні засади формування інтеграційної політики міста Києва. Економіка України. 2024. № 6. С. 25–32.
12. Дмитренко А. Ю. Територіальний розвиток міст: демографічний аспект. Містобудування та територіальне планування. 2022. Вип. 45(1). С. 240–245.
13. Київ–2030: стратегія розвитку. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку на період до 2030 року. К. : Нічлава, 2024. 280 с.
14. Коваленко А. О. Урбанізація і стратегічне планування сталого розвитку міст. Економічний вісник. 2023. № 4. С. 67- 79
15. Коваленко А. О. Урбанізація та сталий розвиток: можливості стратегічного планування. Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика: Третя міжнар. наук.-практ. конф.: Зб. наук. пр. Вип. III. Ч. 2. К., 2021. С. 105–108.
16. Нагорняк Т. Л. Світова та українська специфіка брендингу міст. Політикус. 2024. № 1. С. 111–116.
17. Попова Ю. М., Мокляк М. В. Розвиток міст під впливом глобалізаційних процесів. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4342/1/Popova>
18. Сіройч З. С. Демографічні та соціально-економічні проблеми розвитку міських агломерацій: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Київ, 2020. 32 с.
19. Студілко М.А. Теоретичний вимір вивчення ролі міст у світових процесах сучасності. Політичне життя. 2022. № 4. С.141-146

20. Україна: огляд процесів урбанізації. Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Світовий банк. К., 2022. 218 с.

21. Цілі сталого розвитку 2016–2030. Представництво ООН в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytkutysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

22. Чаплигін О. К., Сук О. Є. Глобальне місто в структурі постіндустріального суспільства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78066054>

23. Що таке перепис населення та чому він важливий. Texty.org.ua – статті та журналістика даних для людей – Тексти.org.ua. URL: [https://texty.org.ua/fragments/98403/Shho_take_perepys_naselenna_ta_chomu_vin-98403/](https://texty.org.ua/fragments/98403/Shho_take_perepys_naselenna_ta_chomu_vin_vazhlyvyy-98403/)

24. Conditions and Consequences of Populism and Democratic Backsliding. URL: researchgate.net

25. Filsinger M., Wamsler St., Erhardt J., Freitag M. Identity and populism: The relationship between conceptions of nationhood and populist attitudes. Nations and Nationalism. 2024. Vol. 27, Issue 3, P. 656–672.

26. Gherghina S., Pilet J.-B. Populist Attitudes and Direct Democracy: A Questionable Relationship. Swiss Political Science Review. 2021. Vol. 27, Issue 2. P. 496–505.

27. Mavrozacharakis E. Populism and Democracy: An Ambiguous Relationship. European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities. Vol. 7. 2023. Issue 4. P. 19–35.

28. Populist government and democracy: An impact assessment using the Global State of Democracy Indices. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/populistgovernmentanddemocracyimpact-asseessment-using-gsod-indices>

29. Swenson A., Chan K. Election disinformation takes a big leap with AI being used to deceive worldwide. The Associated Press. URL: <https://apnews.com/article/artificial-intelligence-elections-disinformationchatgptbc283e7426402f0b4baa7df280>.

30. Wheeler B. Could artificial intelligence benefit democracy? BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-68627916>